

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
در رشته مطالعات منطقه ای

عنوان :

بررسی تاثیر حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس بر امنیت کشورهای منطقه از ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۰

استاد راهنما :

آقای دکتر محمد سهرابی

استاد مشاور :

آقای دکتر محمدرضا قرایی آشتیانی

پژوهشگر :

حسین قرایی آشتیانی

تابستان ۱۳۹۳

تقدیم به

روح پاک پدرم که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه زندگی، ایستادگی را تجربه نمایم.

تقدیم به

مادرم، دریای بی کران فداکاری و عشق که وجودم برایش همه رنج بود و وجودش برایم همه مهر

تقدیم به

همسر فداکارم خانم ندا صادقی که در سایه همیاری و همدلی او به این منظور نائل شدم.

تقدیم به

فرزندان دلبندم صبا و مهسا که کودکی گمشده‌ام را در چهره معصومشان پیدا کردم.

و به مصداق «من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق» :

از استاد فرهیخته و فرزانه جناب آقای دکتر محمد سهرابی تشکر می‌نمایم که همواره راهنما و راه‌گشای اینجانب در اتمام و اکمال پایان‌نامه بوده است.

از استاد و برادر گرامیم جناب آقای دکتر محمدرضا قرایی آشتیانی بسیار سپاسگذارم چرا که بدون یاری‌ها و راهنمایی‌های بی‌چشمداشت ایشان تأمین این پایان‌نامه بسیار مشکل می‌نمود.

همچنین از دوست عزیزم جناب آقای تورج گیوری که با راهنمایی‌ها و مساعدت‌های ایشان در این مسیر احساس تنهایی ننمودم نهایت تشکر و قدردانی را می‌نمایم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب حسین قرائی آشتیانی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد نا پیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۹۳۹۲۰۱۰۰ در رشته مطالعات منطقه ای که در تاریخ ۹۳/۶/۳۱ از پایان نامه خود تحت عنوان: بررسی تاثیر حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس بر امنیت کشورهای منطقه از ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۰ با کسب نمره..... و درجه.....دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و.... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط ومقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

حسین قرائی آشتیانی

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۳/۶/۳۱

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای حسین قرائی آشتیانی از پایان نامه خود دفاع
نموده و با نمره بحروف..... و با درجه مورد تصویب
قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشکده علوم سیاسی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی کد واحد: ۱۰۱ کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۸۱۴۹۱۱۰۲۹

عنوان پایان نامه: بررسی تاثیر حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس بر امنیت کشورهای منطقه از ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۰

نام و نام خانوادگی: حسین قرایی آشتیانی
شماره دانشجویی: ۸۹۰۹۳۹۲۰۱۰۰
رشته‌ی تحصیلی: علوم سیاسی (مطالعات منطقه‌ای)

تاریخ شروع پایان نامه:
تاریخ اتمام پایان نامه:

استاد / استادان راهنما: آقای دکتر محمد سهرابی
استاد / استادان مشاور: آقای دکتر محمدرضا قرایی آشتیانی

چکیده پایان نامه:

از زمانی که اهمیت خلیج فارس به واسطه موقعیت ژئوپلیتیکی و منابع عظیم انرژی درک شد، حضور مستقیم قدرت‌های غربی در این منطقه به بهانه‌های مختلف از جمله ایجاد امنیت رونق بیشتری گرفت. این روند که در دهه‌های اخیر با حضور نظامی آمریکا همراه بوده پس از عملیات موسوم به طوفان صحرا در سال ۱۹۹۱-م که برای آزادی کویت انجام شد گسترش بیشتری یافت. هدف از انجام این پژوهش مشخص نمودن این مطلب است که این حضور گسترده نظامی که از سال ۱۹۹۳-م با اعمال سیاست مهاردوجانبه همراه شد و در سال ۲۰۱۰-م با خروج برخی نیروها کم‌رنگ‌تر از گذشته گردید منجر به ارتقاء امنیت منطقه شده و یا این که با توجه به ابزارها و متغیرهای در دست این ابرقدرت باعث کاهش فاکتورهای امنیتی در منطقه گردیده است. از این رو سعی شده ابتدا در فصل دوم به شرح امنیت از دیدگاه‌ها و مکاتب مختلف علوم سیاسی با تأکید بر دیدگاه واقع‌گرایی و همچنین نظام‌های امنیت منطقه‌ای پرداخته شود در فصل سوم، پیشینه حضور قدرت‌های فرامنطقه‌ای در خلیج فارس و ترتیبات امنیتی حاکم بر آن مورد بررسی قرار گرفته و در فصل چهارم با بیان راهبردها، اهداف و منافع آمریکا در منطقه، وضعیت رشد تروریسم، امنیت خطوط انرژی و بیداری اسلامی مورد پژوهش قرار گرفته است. در نهایت با جمع‌بندی مطالب در فصل پایانی سوال اصلی پژوهش این چنین پاسخ داده شده که حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس با افزایش تروریسم، ناامنی‌های ناشی از بحران مشروعیت در کشورهای عربی و افزایش تنش‌ها در منطقه فاکتورهای امنیتی و در نتیجه امنیت منطقه و کشورهای آن را با کاهش مواجه نموده است.

مناسب است
 مناسب نیست

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

تاریخ و امضاء

فهرست مطالب

فصل اول : کلیات تحقیق

- ۱ - ۱) مقدمه ۲
- ۱ - ۲) طرح مسأله..... ۲
- ۱ - ۳) اهمیت و ضرورت تحقیق و انگیزه انتخاب موضوع..... ۴
- ۱ - ۴) سئوالات و فرضیات تحقیق..... ۵
- ۱ - ۵) پیشینه تحقیق..... ۶
- ۱ - ۶) مفاهیم کلیدی..... ۸
- ۱ - ۷) روش تحقیق..... ۹
- ۱ - ۸) علل انتخاب موضوع..... ۹
- ۱ - ۹) اهمیت و نوآوری پایان نامه..... ۱۰
- ۱ - ۱۰) قلمرو تحقیق..... 10
- ۱ - ۱۱) محدودیت‌ها و مشکلات پژوهش..... ۱۰
- ۱ - ۱۲) ساماندهی پژوهش..... ۱۰
- فصل دوم: مبانی نظری..... ۱۱

۱۲	۲-۱) مقدمه.....
۱۳	۲-۲) پیچیدگی مفهوم امنیت.....
۱۶	۲-۲-۱) تعریف مفهوم امنیت ملی.....
۱۹	۲-۳) خصوصیات امنیت ملی.....
۱۹	۲-۳-۱) نسبی بودن امنیت.....
۱۹	۲-۳-۲) ذهنی بودن امنیت.....
۲۰	۲-۳-۳) تجزیه ناپذیر بودن امنیت.....
۲۰	۲-۳-۴) برداشتهای مختلف از امنیت ملی.....
۲۰	۲-۳-۴-۱) مکتب رئالیسم.....
۲۴	۲-۳-۴-۲) مکتب رئالیسم تهاجمی.....
۲۵	۲-۳-۴-۳) مکتب رئالیسم تدافعی.....
۲۵	۲-۴) تهدیدات امنیتی.....
۳۰	۲-۴-۱) انواع تهدیدات امنیتی.....
۳۰	۲-۴-۱-۱) تهدیدات سیاسی.....
۳۱	۲-۴-۱-۲) تهدیدات اقتصادی.....
۳۲	۲-۴-۱-۳) تهدیدات اجتماعی و فرهنگی.....
۳۲	۲-۴-۱-۴) تهدیدات نظامی.....
۳۳	۲-۴-۱-۵) تهدیدات زیست محیطی.....

- ۳۴..... (۵-۲) محیط امنیتی
- ۳۵..... (۶-۲) امنیت منطقه‌ای
- ۳۵..... (۱-۶-۲) نظام‌های امنیت منطقه‌ای
- ۳۵..... (۱-۱-۶-۲) دفاع دسته جمعی
- ۳۶..... (۲-۱-۶-۲) امنیت دسته جمعی
- ۳۶..... (۳-۱-۶-۲) امنیت هم‌نوا
- ۳۷..... (۴-۱-۶-۲) امنیت مشترک
- ۳۷..... (۵-۱-۶-۲) امنیت فراگیر
- ۳۷..... (۶-۱-۶-۲) امنیت مبتنی بر همکاری

فصل سوم : پیشینه حضور قدرت های فرامنطقه ای در خلیج فارس

- ۳۸..... و ترتیبات امنیتی حاکم بر آن
- ۳۹..... (۱-۳) اهمیت خلیج فارس برای قدرت های فرامنطقه‌ای
- ۳۹..... (۱-۱-۳) وضعیت جغرافیایی
- ۴۰..... (۲-۱-۳) اهمیت راهبردی
- ۴۰..... (۳-۱-۳) ارزش اقتصادی
- ۴۲..... (۱-۳-۱-۳) منابع نفتی
- ۴۳..... (۲-۳-۱-۳) منابع گاز

- ۴۳..... صنایع پتروشیمی (۳-۳-۱-۳)
- ۴۳..... تجارت (۴-۳-۱-۳)
- ۴۴..... منابع غذایی (۵-۳-۱-۳)
- ۴۴..... معادن (۶-۳-۱-۳)
- ۴۵..... واردکنندگان عمده (۷-۳-۱-۳)
- ۴۶..... پیشینه حضور قدرت‌های فرامنطقه‌ای در خلیج فارس (۲-۳)
- ۴۷..... امنیت خلیج فارس قبل از حضور آمریکا در منطقه (۱-۲-۳)
- ۵۱..... خروج انگلیسی‌ها از خلیج فارس (۱-۱-۲-۳)
- ۵۳..... امنیت خلیج فارس پس از حضور نظامی مستقیم آمریکا در منطقه (۲-۲-۳)
- ۵۴..... اجرای سیاست دو پایه‌ای نیکسون (۱-۲-۲-۳)
- ۵۵..... استراتژی موازنه قوا (۲-۲-۲-۳)
- ۵۸..... استراتژی مهار دو جانبه (۳-۲-۲-۳)
- ۶۰..... امنیت در خلیج فارس پس از اشغال کویت توسط عراق (۴-۲-۲-۳)
- ۶۲..... موانع ایجاد همگرایی و رسیدن به سیستم امنیتی دسته جمعی (۳-۳)
- ۶۳..... متغیرهای بازدارنده داخلی (۱-۳-۳)
- ۶۴..... متغیرهای باز دارنده منطقه‌ای (۲-۳-۳)
- ۶۶..... متغیرهای باز دارنده فرا منطقه ای (بین المللی) (۳-۳-۳)

فصل چهارم: تاثیر حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس بر امنیت کشورهای

منطقه (۲۰۱۰ - ۱۹۹۳-م)..... ۷۱

۱-۴) مقدمه..... ۷۲

۲-۴) راهبرد امنیت ملی آمریکا پس از جنگ سرد..... ۷۳

۳-۴) جهت‌گیری‌های سیاست خارجی آمریکا در خاورمیانه پس از ۱۱ سپتامبر..... ۷۷

۴-۴) اهداف و منافع آمریکا در خلیج فارس (۱۹۹۳-۲۰۱۰)..... ۷۹

۱-۴-۴) اهداف و منافع آمریکا در خلیج فارس در دوران بوش (پدر)..... ۸۲

۲-۴-۴) اهداف و منافع آمریکا در خلیج فارس در دوران کلینتون ۲۰۰۰-۱۹۹۲-م..... ۸۳

۳-۴-۴) اهداف و منافع آمریکا در خلیج فارس در دوره جورج بوش (پسر)..... ۸۳

۵-۴) جایگاه کشورهای عرب خلیج فارس در سیاست آمریکا (بعد از سال ۱۹۹۱)..... ۸۴

۱-۵-۴) کشورهای عربی منطقه و اهمیت آن‌ها برای ایالات متحده آمریکا..... ۸۵

۲-۵-۴) توسعه روابط همه جانبه آمریکا با کشورهای عربی خلیج فارس..... ۸۷

۳-۵-۴) پایگاه‌های نظامی آمریکا در برخی کشورهای عرب..... ۸۸

۴-۵-۴) موضع کشورهای عرب در مقابل سیاست‌های آمریکا بعد از جنگ

خلیج فارس..... ۸۹

۶-۴) حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس و تاثیر آن بر کشورهای عربی منطقه

خلیج فارس..... ۸۹

۹۳(۱۹۹۳-۲۰۱۰) تأثیر حضور نظامی آمریکا بر امنیت منطقه خلیج فارس
۹۳(۱-۷-۴) تروریسم
۹۷(۱-۱-۷-۴) عراق
۱۰۲(۲-۱-۷-۴) جمهوری اسلامی ایران
۱۰۳(۲-۷-۴) امنیت خطوط انرژی
۱۰۶(۳-۷-۴) بیداری اسلامی
۱۰۹(۴-۷-۴) تأثیر حضور نظامی آمریکا بر امنیت جمهوری اسلامی ایران
۱۰۹(۱-۴-۷-۴) موقعیت ژئوپولیتیک ایران
۱۱۱(۲-۴-۷-۴) اهمیت خلیج فارس و تنگه هرمز برای امنیت ملی ایران
۱۱۲(۳-۴-۷-۴) منابع نا امنی جمهوری اسلامی ایران (۱۹۹۳-۲۰۱۰-م)
۱۱۶(۴-۴-۷-۴) رفتار آمریکا در برابر ایران (از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۰-م)
۱۱۷(۵-۴-۷-۴) پیامدهای حضور آمریکا بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران (۱۹۹۳-۲۰۱۰-م)
۱۲۰ فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها
۱۳۱ پیوست و نقشه ها
۱۳۳ فهرست منابع
۱۴۲ چکیده انگلیسی

فصل اوّل :

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

بدون تردید در دهه‌های گذشته، خلیج فارس یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین مناطق جهان به لحاظ ژئوپلیتیکی و محاسبات ژئواستراتژیک بوده است. این منطقه با داشتن ۶۲۲ هزار میلیون بشکه نفت خام، مهم‌ترین ذخیره و مخزن نفتی جهان را به خود اختصاص داده است. این مقدار که ۶۳ درصد ذخایر شناخته شده جهان را تشکیل می‌دهد، در تأمین انرژی آینده جهان نقش اصلی را برعهده دارد، چرا که به‌رغم تلاش‌های به عمل آمده برای تهیه جایگزین‌های انرژی به جای نفت، این عنصر حیاتی همچنان در صدر سبد مصرفی انرژی جهان قرار دارد به عبارت دیگر، بیش از نیمی از ذخایر نفتی دنیا در این منطقه قرار دارد و منطقه خلیج فارس رتبه اول ذخایر اثبات شده نفت جهان را به خود اختصاص داده است. افزون بر موارد اشاره شده این منطقه با توجه به دارا بودن منابع عظیم انرژی، دارا بودن مهم‌ترین خطوط کشتی‌رانی و همین‌طور دارا بودن منابع عظیم شیلاتی به ویژه مروارید و منابع بسیار غنی کانی و معدنی از مهم‌ترین و حساس‌ترین مناطق دنیا به حساب می‌آید. به همین جهت و به واسطه نیاز کشورهای صنعتی روز به روز بر اهمیت منطقه خلیج فارس در گذر زمان افزوده شده و در طول دهه‌های پایانی قرن بیستم و سال‌های آغازین هزاره سوم منطقه خلیج فارس بیش از گذشته درگیر مسائل مختلف بوده که این امر خود ناشی از توجه بیش از حد قدرت‌های ذی‌نفوذ بین‌المللی بر این منطقه حساس از جهان بوده و قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای همواره درمورد حضور و تسلط بر این نقطه از کره‌خاکی رقابت و منازعه داشته‌اند.

۱-۲ طرح مسأله

با فروپاشی ابرقدرت شرق و پایان جنگ سرد، تداوم کنترل موثرتر، گسترده‌تر و چند بعدی خلیج فارس از سوی ایالات متحده در راستای اهدافی همچون تأمین منافع غرب، ایجاد حصار بر سر راه نفوذ انقلاب اسلامی ایران در منطقه، حفظ امنیت کشورهای متکی به آمریکا، تضمین جریان نفت

به غرب، حمله ائتلافات بین‌المللی به رهبری آمریکا برای اخراج عراق از خاک کویت و رفع اشغال این کشور، برقراری تحریم‌های بین‌المللی علیه عراق از سوی شورای امنیت سازمان ملل متحد در طول دهه ۱۹۹۰، و نهایتاً حمله آمریکا و انگلیس به عراق به بهانه خلع سلاح رژیم بعث عراق تحت رهبری صدام حسین از سلاح‌های کشتار جمعی بوده است.

از میان علل و عوامل اشاره شده و به عبارتی بهانه‌های حضور مستمر آمریکا در منطقه، عاملی که سبب گردید آمریکا یک حضور تمام عیار نظامی در این منطقه داشته باشد اشغال کویت توسط عراق بوده است. پس از شکست عراق در این جنگ و پایان اشغال کویت صدام حسین با قبول توافقنامه آتش‌بس همه جنگ‌افزارهای شیمیایی و بیولوژیک خود را از بین برد و به بازرسان سازمان ملل اجازه بازرسی از پایگاه‌های خود را داد و قانداً در این زمان بایستی نیروهای ائتلاف به رهبری ایالات متحده آمریکا منطقه را ترک می‌نمودند اما تحولات منطقه به نحوی دیگر رقم خورد.

پس از پایان جنگ اول خلیج فارس، بوش در تاریخ ۱۵ اسفند ۱۳۶۹ (۱۹۹۱) با اشاره به درگیری‌های منطقه اعلام کرد: «موضوع، تنها یک کشور کوچک نیست، هدف ما یک عقیده تازه است. یک نظم نوین جهانی، نظمی که در آن کشورهای مختلف تحت یک جنبش گرد هم آمده تا به آرزوهای جهانی بشریت، یعنی صلح و امنیت، آزادی و حاکمیت قانون دست یابند.»

با بیان این راهبرد و به منظور عملیاتی نمودن افکار و ایده‌ها اولین اقدام آمریکا معرفی نمودن ایران و عراق به عنوان تهدیدی برای امنیت منطقه بود و به دنبال این ادعا طرح مهار دوجانبه ایران و عراق برای اولین بار در ماه مه ۱۹۹۳ (خرداد ۱۳۷۲) توسط مارتین ایندیک مدیر کل خاورمیانه‌ای وزارت امور خارجه آمریکا و مسئول امور خارجه در شورای امنیت ملی دولت کلینتون طرح گردید که پس از آن راهبرد مهار دوجانبه به عنوان یک راهبرد سیاسی - نظامی جایگاه خود را در منطقه پیدا کرد.

به منظور اجرای این طرح توسط آمریکا پس فروکش کردن بحران در منطقه خلیج فارس که مستلزم حضور نیروهای نظامی آمریکا در منطقه بود و کشورهای عربی منطقه نیز به این جمع‌بندی کلی و فراگیر رسیدند که حضور کشوری مسلط و قوی در منطقه برای جلوگیری از بی‌ثباتی و بحران‌های منطقه‌ای اجتناب ناپذیر است زیرا آسیب‌پذیری آنها از حلاء امنیتی در منطقه بیشتر است. این کشورها آمادگی لازم را برای همکاری امنیتی با ایالات متحده و نیز تأمین تسلیحات و هزینه‌های موثر را برای

تداوم حضور نظامی آمریکا ایجاد نمودند و بدین ترتیب از زمان اشغال کویت توسط عراق با حضور نظامی آمریکا در منطقه، زمینه افزایش وابستگی سردمداران کشورهای عربی به ایالات متحده آمریکا در ابعاد مختلف تسلیحاتی، اقتصادی، نظامی، سیاسی و استراتژیک ایجاد گردید. در واقع پیروزی آمریکا در جنگ خلیج فارس به عنوان رویدادی مهم در آغاز دهه ۱۹۹۰، آمریکا را به قدرت بلا منازع دیپلماتیک در منطقه تبدیل کرد و در پی آن رویداد، ایالات متحده آمریکا رهبری دو طرح مهم صلح اعراب و اسرائیل و برقراری امنیت در خلیج فارس را عهده‌دار گردید. در این میان اختلافات مرزی و جغرافیایی میان کشورهای منطقه بر عدم ثبات و ناپایداری امنیت در خلیج فارس افزود و بسترهایی را فراهم کرد که زمینه دخالت و حضور گسترده‌تر آمریکا را برای پیشبرد دموکراسی بیش از گذشته مطرح نمود.

در نهایت جنگ دوم آمریکا ضد عراق که پس از حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۲-م رخ داد و نیروهای آمریکایی و هم پیمانانش بیشترین حضور را از نظر کمی و کیفی در منطقه تجربه نمودند با خروج آخرین تیپ از نیروهای نظامی آمریکایی در ۱۹ اوت ۲۰۱۰ به‌طور رسمی خاتمه یافت البته حدود ۵۰ هزار نیروی آمریکایی عمدتاً برای آموزش نیروهای عراقی در این کشور باقی‌ماندند که تا پایان سال ۲۰۱۱ آن مقدار نیرو نیز از این کشور خارج شدند.

با عنایت به مسائل مطرح شده مسئله اصلی تحقیق بر این پایه استوار است که آیا حضور نظامی آمریکا در منطقه و مناقشات ناشی از آن منجر به ارتقاء امنیت منطقه گردیده و یا این که با توجه به ابزارها و متغیرهای در دست این ابرقدرت، منطقه مذکور همواره آبستن حوادث گوناگون بوده و به عبارتی دیگر حضور مستقیم ایالات متحده آمریکا باعث کاهش فاکتورهای امنیتی در کشورهای منطقه گردیده است.

۳-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق و انگیزه انتخاب موضوع:

از آنجایی که به دنبال حضور گسترده نظامی آمریکا در خلیج فارس بعد از حمله عراق به کویت و برخورد نیروهای ائتلاف به رهبری آمریکا، افکار عمومی کشورهای منطقه خروج این نیروها را پیگیری می‌نمود اما آمریکایی‌ها با تریبون‌های جهانی و خبرگزاری‌های بین‌المللی تحت اختیار سعی در القای این موضوع داشتند که برای ایجاد ثبات و تأمین امنیت منطقه و تضمین امنیت انرژی، لازم

است که نیروهای نظامی آمریکایی در منطقه خلیج فارس حضور مستقیم داشته باشند و از طرف دیگر رسانه‌های غربی دول سرسپرده حاشیه خلیج فارس نیز هم راستا با رسانه‌های غربی به توجیه این سناریو همت گماردند بنابراین با انجام تحقیق فوق‌الذکر چنانچه این نتیجه حاصل گردید که حضور نیروهای فرامنطقه‌ای و در رأس آنها آمریکا سبب ایجاد ثبات و امنیت در منطقه گردیده با اثبات آن برای مسئولین و تصمیم‌گیرندگان امنیتی کشور (از طرق علمی) راه‌های قرار گرفتن در این پازل امنیتی بررسی و اجرایی خواهد شد. اما چنانچه با بررسی فاکتورهای امنیتی در منطقه خلیج فارس و ریشه‌یابی اتفاقات صورت گرفته در این مقطع زمانی این نتیجه حاصل گردید که حضور نظامی آمریکا امنیت و ثبات منطقه را با مشکل مواجه نموده است خواهیم توانست با روش‌های علمی و با تکیه بر تحقیقات صورت گرفته علاوه بر مهندسی افکار عمومی کشور در مقابله با رسانه‌های غربی و شبکه‌های فارسی زبان وابسته به غرب، با استفاده از تریبون‌های در اختیار و رسانه‌های خارجی زبان جمهوری اسلامی ایران در بعد پدافندی نیز افکار مردم منطقه را علیه دشمن تهییج نمود و تمهیدات لازم را به کار برد. و انگیزه اینجانب از انتخاب این موضوع آن است که به‌نظرم چنانچه این تحقیق و موضوعات مهم بحث شده در آن صورت نگیرد سبب خواهد شد:

- ۱- مسئولین نظام در اتخاذ تصمیمات راهبردی در رابطه با این مسئله با مشکل مواجه گردند.
- ۲- همپوشانی و هم‌راستایی در مأموریت‌های دستگاه‌های مختلف در زمینه تصمیم‌گیری در زمینه‌های مطروحه صورت نخواهد پذیرفت.

۱-۴ سئوالات و فرضیات تحقیق :

الف - سئوالات تحقیق :

سئوال اصلی :

حضور همه جانبه آمریکا در خلیج فارس بعد از حمله نظامی عراق به کویت چه تأثیری بر امنیت کشورهای منطقه داشته است ؟

سئوالات فرعی :

۱. وضعیت امنیت انرژی و خطوط انتقال آن در منطقه پس از حضور آمریکا در خلیج فارس چگونه بوده است؟

۲. پس از حضور نظامی آمریکا در منطقه وضعیت تروریسم در منطقه چگونه بوده است؟

۳. با توجه به حضور گسترده آمریکا در کشورهای جنوبی خلیج فارس وضعیت بیداری اسلامی در

منطقه به چه صورتی بوده است؟

۴. حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس چه میزان امنیت جمهوری اسلامی ایران را تحت الشعاع قرار

داده است؟

مفروضه ها :

فرضیه :

به نظر می رسد علی‌رغم ادعاهای مطرح شده پس از حضور تمام عیار نظامی آمریکا نه تنها فاکتورهای امنیت ملی در کشورهای حوزه خلیج فارس افزایش نیافته بلکه با افزایش تروریسم ، ناامنی‌های ناشی از بحران مشروعیت در کشورهای عربی و افزایش تنش‌ها در منطقه و ایجاد اختلال در امنیت منطقه‌ای فاکتورهای امنیتی و در نتیجه امنیت منطقه و کشورهای آن با کاهش مواجه گردیده است.

متغیرهای تحقیق :

متغیر مستقل : حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس

متغیر وابسته : امنیت منطقه

۵-۱ پیشینه تحقیق:

حضور نظامی آمریکا در منطقه خلیج فارس به سبب تأثیر مستقیم و فزاینده‌ای که بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران دارد همواره مورد توجه نخبگان، اساتید، پژوهشگران علوم سیاسی قرار داشته است و از این بابت مقالات ، کتب و نشریات قابل توجهی در این رابطه به رشته تحریر در آمده است در زیر به چند نمونه از تحقیقات و مقالات مرتبط با موضوع پژوهش اشاره می گردد.

۱- پایان‌نامه با عنوان "تأثیر حضور قدرت‌های فرامنطقه‌ای در خلیج فارس بر امنیت جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۹۹۰ میلادی به بعد" که توسط دانشجوی کارشناسی ارشد یزدان آزرمی در بهار سال ۸۹ تهیه گردیده با سؤال اصلی "حضور نظامی قدرت های فرامنطقه ای چه تأثیری بر امنیت جمهوری اسلامی ایران و تغییر راهبردهای دفاعی- امنیتی ایران داشته است" به بررسی این

موضوع پرداخته و در نهایت به اثبات این فرضیه رسیده که حضور قدرت‌های نظامی فرامنطقه‌ای موجب تهدید علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران و ایجاد تغییراتی در راهبردهای امنیتی - دفاعی کشورمان گردیده است.

۲- مقاله ای تحت عنوان "پایگاه‌های نظامی آمریکا در خلیج فارس و تأثیر آنها بر امنیت منطقه‌ای" نیز به قلم سرهنگ "معتز الدبس"، از نویسندگان نظامی جهان عرب نگاهی به پایگاه‌های آمریکایی موجود در کشورهای عربی حوزه خلیج فارس و بازتاب‌های حضور این پایگاه‌ها بر امنیت ملی این کشورها و منطقه خلیج فارس دارد و در پایان چنین نتیجه‌گیری نموده که هدف آمریکا از افزایش پایگاه‌های خود در منطقه خلیج فارس اشراف بر اوضاع آن و آشنایی با نحوه تصمیم‌گیری جهت تعامل با بحران‌های آن بوده و نتیجه آن شد که با از راه رسیدن سال ۱۹۸۹ نیروهای آمریکایی آماده ورود به هر جنگی در هر ناحیه و گوشه از منطقه خاورمیانه و خلیج فارس بودند و در این بین جنگ عراق علیه ایران دستاویزهای لازم در این ارتباط را به آمریکایی‌ها داد تا حضور خود در خلیج فارس را توجیه نمایند.

۳- موضوع پایان نامه تحت عنوان "پایگاه‌های نظامی آمریکا در خلیج فارس، امنیت یا تهدید؟" که توسط دانشجوی کارشناسی ارشد محمد جاودان در تابستان ۱۳۸۷ مورد پژوهش واقع گردیده و با سؤال اصلی "گسترش پایگاه‌های نظامی آمریکا در جنوب خلیج فارس پس از یازدهم سپتامبر چه تأثیری بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران داشته است؟" به استقبال موضوع رفته و پس از مطالعه و بررسی، این فرضیه را اثبات نموده که گسترش پایگاه‌های نظامی آمریکا در حوزه خلیج فارس به عنوان راهبرد جدید سیاست خارجی این کشور پس از یازدهم سپتامبر منجر به افزایش تهدیدات امنیتی علیه جمهوری اسلامی ایران شده است.

۴- مقاله ای تحت عنوان "حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس و تأثیر آن بر کشورهای عربی منطقه (۲۰۰۸-۱۹۹۱)" نیز توسط دکتر فرهاد درویشی تهیه گردیده و در آن تأثیر تداوم حضور آمریکا در خلیج فارس بعد از جنگ دوم خلیج فارس بر کشورهای عربی منطقه مورد توجه قرار گرفته که در پایان یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد رشد هژمونیک‌گرایی آمریکا بعد از بحران خلیج-